

I ovo ispisa kako nađe u libru koga je pisao ozgor
rečeni kapelan.

Et fideliter ex supradicti Fratri Ego
F. Antonius Millos.¹⁸⁾

* * *

Neka nova crkvice na vrhu Biokova bude što prije go-
tova! Neka kroz stoljeća privlači nove hodočasnike k sebi!
I neka na njoj bude vidljiv spomen njezine obnove u naše
atomska i televizijska doba!

O, Karlo JURIŠIĆ, OFM

V I D I C I

STUDIJSKI TEDEN ZA CERKVENO GLASBO

(Fribourg 22. do 28. avgusta)

Glasbeniki in liturgisti se po vsem svetu trudijo, da bi v času obnavljanja bogoslužja obnovili tudi cerkveno petje in cerkveno glasbo sploh. Vsi čutimo, da nas čaka še veliko dela, predno bomo spoznali zahtevo koncila po skladnem sožitju obredov in pesmi v bogoslužju, ko bodo slovesni peti obredi res višek vse liturgije. Težave bi bile dovolj velike, če bi še dalje vztrajali pri zgolj latinskem jeziku v rimski liturgiji, postoterele so se pa z uvedbo domačega jezika pri maši in delitvi zakramentov. Težave pa ne smejo biti izgovor za leno čakanje, kaj bo prinesla bodočnost, ampak spodbuda k vnetemu in prizadevnemu iskanju novih oblik in izrazov cerkvene glasbe pri posameznih narodih.

Koncil nam je nazorno pokazal kaj lahko doseže mednarodno sodelovanje, zato se je za študijski teden, posvečen cerkveni glasbi v času obnove bogoslužja, iz 33 držav zbralo 275 glasbenikov in liturgistov - duhovnikov, redovnikov, redovnic in laikov; skladateljev, organistov, pevovodij in profesorjev. V prijaznem in lepem okviru katoliške univerze v Fribourgu v Švici smo od 22. do 28. avgusta poslušali vsak dan po dve predavanji glasbenih in liturgičnih strokovnjakov. Opazovali in ocenjevali smo dosežene uspehe nekaterih narodov ko smo poslušali posnetke na ploščah, prebirali knjige in note ter sodelovali pri vsakdanji koncelebrirani maši. Težišče dela pa je bilo v medsebojnih razgovorih o vprašanjih, ki so jih sprožili predavatelji. Ti razgovori so bili vsako popoldne v jezikovnih skupinah: francoski, nemški, italijanski, angleški in španski. Seveda smo prav pri tej točki sporeda najbolj občutili odsotnost samostojne slovanske ali celo jugoslovanske skupine, ko smo pa ves slovanski svet zastopali le banjaluški škof msgr. Pichler, frančiškan p. Stanko Anić-Milić ter podpisani. Udeleževal sem se navadno razgovorov francoske skupine ter videl, koliko bi mogli narediti za slovensko

18) Fra Ante Miloš(ević) iz Župe, koji je iz originala prepisao navedenu bilješku, rođen je oko 1723, a umro 23. II 1803. u Makarskoj „in odore sanctitatis“. Isp. Lulić A., Memorie della Franciscana Provincia del SS. Redentore in Dalmazia, Split, 1867, 51.

in hrvatsko cerkveno glasbo, če bi nas bilo več. Če bi nam pa uspelo celo drugim posredovati skušnje slovanskega pevskega in liturgičnega izročila bi pa najbrž s tem zelo koristili tistim narodom, ki so zdaj šele prvič začeli v bogoslužju uporabljati domači jezik.

Prvi predavatelj je bil starosta in veliki učitelj vseh p. Josef Andreas **Jungmann S. J.**, ki je z mojstrskim pregledom podal zgodovinski oris razmerja med liturgičnimi obredi in glasbo. Mladi nemški muzikolog Helmut **Hucke** je prav tako kleno prikazal v čem je nenadomestljiva služba, ki jo glasba nudi bogoslužju, ko molitev napravi prijetnejšo, bolj ubrano ter slovesno. Dotaknil se je tudi posameznih oblik liturgičnega petja, vendar so o tem podrobneje razpravljali referenti naslednjih dni.

Španski glasbenik in liturgist Miguel **Manzano** je zelo pregledno razčlenil vlogo posameznih »pevcev«: celebranta in njegovih pomočnikov diakona, bralca in psalmista, ki tvorijo skupino v prezbitariju, ter ljudstva, zbora in organista (in morda instrumentalistov), ki so pevsko telo v cerkveni lađi. Predavanje milanskega profesorja Švicarja Luigi **Agustonija** je bilo v celoti posvečeno kantilaciji, tisti obliki petja, v kateri cerkveni služabniki podajajo berila in molitve. Dotaknil se je tudi vprašanja besedil v domačih jezikih ter branil načelo o primernem prilagajanju (in ne zgolj prevzemanju) koralnih napevov, ki nam morajo biti predvsem zgled pri ustvarjanju novih domačih napevov. Poudaril je tudi, da različna besedila zahtevajo različne načine v petju.

Francoski kanonik Jean **Jeanneteau**, ki vodi institut za cerkveno glasbo v Angersu, je z izčrpno analizo nekaterih koralnih spevov iz različnih razvojnih dob gregorijanskega korala prikazal, kakšna more biti vzgojna vloga korala tudi v dobi bogoslužja v domačih jezikih. Opozoril je, da bo novi Graduale simplex (iz katerega smo prvi dan pri latinski maši peli spremenljive mašne speve za čas po Binkoštih) mogel biti nova spodbuda in zgled za domače poustvarjanje. Jezuitski pater Joseph **Gélineau**, ki je vse dni vodil predavanja in predstavljal govornike ter je svetovno znan zaradi svojega načina petja psalmov, je predaval o psalmih pri maši in o različni vlogi psalmov v gradualu, introitu, pri darovanju in med obhajilom. Poudaril je, da so doslej skladatelji in izvajalci premalo pazili na različni značaj in vlogo teh spevov.

Belgijski kanonik Jozef **Joris**, voditelj glasbenega instituta v Louvainu, je s svojim predavanjem o domači in moderni glásbi v liturgiji posegel tudi na misijonsko področje ter v najbolj živahno diskutirani odsek sodobne cerkvene glasbe. Popoldanski razgovor z njim v francoski skupini nas je še bolj prepričal, da se bo treba pripraviti na dobo, ko s tehniko prepojeni človek ne bo več mogel izražati svojih najglobljih čustev s sredstvi in na način poljedelske kulturne preteklosti. Holanski skladatelj Barnard **Huijbers** iz Amsterdama se je lotil poglavja, ki je zelo zanimivo za vse, ki živimo v območju srednjeevropske pevske kulture: o vlogi in mejah kitične pesmi v bogoslužju. S številnimi primeri je pokazal, kakšne zahteve mora izpolniti pesem, da jo je na nekaterih mestih mogoče sprejeti v bogoslužje, tudi v mašo. Na koncu analize je zaključil, da bo uporaba pesmi v bogoslužju nujno ostala omejena samo na nekatere primere.

Nemški skladatelj in dirigent v stolnici v Speyeru Erhard Quack je zadnji dan zjutraj pregledno razložil vlogo zborov in uporabo večglasja v liturgiji. Odločno se je postavil proti stališču nekaterih ozkosrčnežev in pesimistov, ki se boje za usodo zborov ob poudarjanju vloge ljudskega petja, ter je podčrtal njuno medsebojno povezanost in odvisnost. Vendar je treba pri mašnih spevih razlikovati med tistimi, ki so predvsem namenjeni vsemu ljudstvu (tó je zlasti »Svet« in pa kratki odgovori, morda tudi veroizpoved) in med drugimi, kjer je vloga zbora bolj v ospredju (predvsem spremenljivi mašni spevi). Če se bomo tega bolje zavedali, se ne bomo bali za usodo zborovskih skladb, čeprav je seveda res, da bo marsikatera od njih ostala samo na sporedu koncertnih cerkvenih prireditvev. Skladatelj kanonik René Reboud, pevovođa v stolnici v Amiensu, ki nam je vsak dan popoldne predvajal plošče različnih narodov s posnetki novih skladb za obnovljeno bogoslužje, je v humoristično zabeljenem predavanju orisal razvoj instrumentalne spremljave petja v latinski Cerkvi. Orgle, ki so danes izrazito cerkveno glasbilo, dolga stoletja niso bila »svet« instrument, zato tudi ni mogoče reči vnaprej, katero glasbilo, ki je danes izrazito »posvetno«, bo postalo »cerkveno« v bodočnosti. Za organiste je zelo praktično naštel točke, ob katerih imajo možnost igrati pri mašah v skladu z novimi predpisi: še vedno jih je dovolj, le organist mora temeljito poznati ustroj mašnega obreda in obvladati mora tudi improvizacijo.

Sklepno predavanje je imel friburški skladatelj in organizator vsega kongresa Pierre Kaelin. Vsem, ki morajo voditi glasbeno-vzgojno delo v škofijah ali v večjih enotah, je s svojim referatom ponudil načrt vsklajene pokrajinske in celo mednarodne cerkvenoglasbene akcije. Shematično je prikazal organizacijsko ter vzgojno delo, pa tudi skrb za repertoar starih, in zlasti novih pesmi ter metodo širjenja načel, pouka in novih skladb.

Višek vsakega dneva je bila opoldanska koncelebrirana maša — prve dneve v jezuitski cerkvi sv. Mihaela, kjer počiva sv. Peter Kanizij, zadnje tri dni pa na odru velike univerzitetne dvorane. Vedno smo vsi sodelovali s kratkimi odpevi (dan prej smo imeli vajo, note in besedilo so nam razdelili) in smo tako spoznali način, kakšno bo koralno petje po novem latinskem Graduale simplex (pri latinski maši) in kako so uspeli organizirati peto mašo Francozi, Angleži, Italijani, Španci in Nemci. Videli smo, da so nekateri bolj nagnjeni k uporabi pesmi, drugi pa bolj znajo pritegniti vse navzoče vernike s kratkimi odpevi, celo pri spremenljivih mašnih spevih. Nekaj skladb je bilo zloženih prav posebej za ta kongres.

Večina udeležencev je imela priložnost za neprisiljeno srečanje in stike tudi pri skupnem kosilu po maši, oziroma pri sklepni večerji, kjer nam je pel Kaelinov mešani zbor »La Chanson de Fribourg«, eden izmed 25 friburških zborov!

Organizacija je bila izvrstna, saj smo vsak dan že pred predavanji dobili razmnoženo besedilo v jeziku, za katerega smo se prijavili. Tako smo brez težave sledili predavatelju, ki je govoril v svojem domačem jeziku.

Bili smo povezani tudi z osrednjo liturgično oblastjo, saj je že prvi večer friburški škof prebral brzojavko, ki jo je poslal kardinal Lercaro, predsednik Sveta za izvajanje konstitucije o liturgiji. Zaželel nam je, naj bi tako študirali preteklost, da bi pripravili boljšo bodočnost, paziti pa moramo, da nova liturgična zavest pri ljudeh

ne bo povzročila obžalovanja preteklosti, ampak bo vredna zdravega in svetega cerkvenega izročila. Navzočnost škofa Pichlerja, ki je član tega Sveta, ter več drugih svetovalcev iz različnih narodov, nam je bila stalno jamstvo, da z delom za obnovitev cerkvene glasbe spolnjujemo vročo željo vrhovne cerkvene oblasti, hkrati nam je pa vsem, na kongresu navzočim in tistim, ki so ostali doma, klicala v zavest veliko odgovornost, ki jo imamo liturgični in glasbeni delavci pred Bogom, Cerkvijo in svetom.

Marijan SMOLIK

ZRTVENA GOZBA

Bez namjere da ikoga uvrijedimo možemo ustanoviti, da još uvijek ima i svećenika i vjernika, koji nijesu shvatili ni važnost ni dužnost svete pričesti za vrijeme svete mise. Još uvijek imade vjernika, koji će zatražiti svetu pričest neposredno prije svete mise kojoj kane prisustvovati ili poslije mise kojoj su prisustvovali. Još uvijek imade svećenika, koji olako i bez opravdanog razloga dijele svetu pričest izvan mise. Već je i u ovoj reviji i na drugim mjestima obrazloženo, da se sveća pričest mora dijeliti za vrijeme svete mise. Najmjerodavnija je zato Uredba o Svetom Bogoslužju, koja u glavi II., br. 55 kaže: »Veoma se preporučuje, da vjernici savršeniije učestvuju kod Mise time, da, nakon misnikove pričesti, blaguju Gospodnje tijelo od iste te žrtve.« Crkva hoće, da se vjernici pričešćuju na svetoj misi i baš da im to olakša i omogući, euharistijski post je svela na najmanje: samo jedan sat prije pričesti.

Potrebno je, da župnici, upravitelji crkava i svi pastoralni radnici dublje shvate smisao i značenje svete pričesti za vrijeme mise.

Cilj Isusove žrtve na Golgoti jest izmirenje čovjeka s Bogom, sjedinjenje čovjeka s Bogom, božanski život u djeci Božjoj, u božjemu puku. Taj isti cilj imade i nekrvna žrtva — sveta misa. Božji puk se nedjeljom sakuplja na svetu misu zato, da dođe u živi dodir s Bogom, da proslavi Boga po njegovu Sinu, da mu po Sinu zahvaljuje za darove stvaranja i otkupljenja, da po Sinu nađe izmirenje s Ocem. A taj se cilj postiže u svetoj misi u svojoj punini primanjem svete pričesti, blagovanjem žrtvene gozbe. Istom kad na svetoj misi blagujemo »janje, koje oduzima grijehe svijeta«, sjedinjujemo se intimno s Isusom, jedinim i vječnim Svećenikom, s njegovom hvalom Ocu, s njegovom molitvom, s njegovim klanjanjem, s njegovim osjećajima i nakanom. Samo blagovanjem žrtvene gozbe postiže se u punini učinak žrtve. Prisustvovanje svetoj misi i bez pričesti jest eminentni vjerski čin, najodličnija pobožnost. Ali puni učinak, puni plod svete žrtve ostvaruje se samo blagovanjem žrtvene gozbe. To svakako vrijedi za svećenika, koji je glavni činilac u žrtvi. Ali to vrijedi i za vjernike, koji su također na svoj način svećenici i ujedno sa svećenikom prikazuju žrtvu. Misa bez pričesti, bez blagovanja žrtve je krnja, nepotpuna.

Pričest i izvan mise jest sakramenat. A sakramenti donose milost »ex opere operato«. Moć da davaju milost, ne daje im ljudsko djelovanje, nego božanska ustanova, Božja volja. Ipak što se vjernik bolje raspoloži na primanje sakramenata činima vjere, kajanja, ljubavi, poniznosti, to mu sakramenti donose obilniju milost. A aktivno